

vysoké úrovni jen tehdy, spojili se Východ se Západem. Spory v Evropě jsou s ohledem k napětí ve světě (Vietnam, Blízký východ, třetí svět vůbec) luxusem, který nebude možno si nadlouho dovolit. Racionálně, moderně prognostikovaný vývoj ve světě v příštích dvaceti letech podle G. Merzyna vypovídá, že po uplynutí tohoto období budou ve světě existovat pravděpodobně tři velmoci: USA, SSSR a ČLR. Evropa pak bude moci hrát odpovídající úlohu jen v případě, že bude s to se sjednotit.

Těžiště diskuse tvořily otázky týkající se především podstaty a charakteru nové východní politiky západoněmecké vlády, otázky vzájemných vztahů obou německých států (uznání NDR *de iure* ze strany NSR). Čs. účastníci diskuse (A. Müller) poukázali na to, že až do nedávné doby NSR ve své zahraniční politice nevěnovala zvláštní místo a pozornost přímo politice vůči sousedním socialistickým státům. Její snahou bylo získat přednostně důvěru západních partnerů v NATO a prostřednictvím této aliance ovlivňovat vztahy NSR k socialistickým zemím a touto cestou vytvořit též situaci, jež by vedla i k znovusjednocení podle západoněmeckých představ.

Ředitel Merzyn odpověděl na tento názor tím, že opakoval známé a na Západě často tradované téze, podle nichž NATO bylo vytvořeno jednak jako obranná aliance vůči východní Evropě, jednak jako kontrolní systém vůči západnímu Německu.

G. Merzyn se v diskusi vyslovil proti současné politice NDR v německé otázce, jež se prý snaží naoktrojovat NSR maximální požadavky jako premisy před

normalizací vztahů dvou německých států. Prohlásil, že tato politika „vše nebo nic“ neodpovídá současné situaci v Evropě, kterou je nyní nutno brát jako hotovou skutečnost a jejíž řešení vyžaduje tudíž ústupky na obou stranách. To je prý také hlavní důvod, proč NSR nechce uznat NDR *de iure*, neboť se obává, že by to znamenalo konec a nikoliv počátky sblížení obou částí Německa.

V další části diskuse účastníci z čs. strany poukazovali zejména na to, že vláda NSR by měla jasněji formulovat svůj postoj v otázce východních hranic a vycházet ve své politice a svých návrzích důsledně z existujícího *statu quo* v Evropě, bez ohledu na to, že tyto záležitosti mají být definitivně formulovány podle čtyřmocenských ujednání až v mírové smlouvě s Německem. Ředitel Merzyn během diskuse prohlásil, že vláda NSR by prý byla okamžitě ochotna podepsat smlouvu o nonproliferační, jestliže by bylo zaručeno, že pak dojde ke skutečnému světovému odzbrojení, a to i u nynějších atomových velmocí, a nikoliv k další vertikální nukleární proliferaci. K navázání diplomatických styků mezi NSR a Rumunskem prohlásil, že nešlo o manévry vůči socialistickým státům, zejména vůči NDR, nýbrž že Rumunsko bylo proto první, že řešení této otázky bylo v tomto případě nejschůdnější a nejsnazší, neboť mezi oběma státy neexistují žádné hranicní ani jiné sporné problémy.

Ředitel Merzyn vyjádřil v závěru naději, že vědecké diskuse o otázkách zajišťujících obě strany budou pokračovat.

Josef Šlajchrt

PROF. GOORMAGHTIGH O STUDIU MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Ředitel evropského centra Carnegieovy nadace pro mezinárodní mír v Ženevě prof. John Goormaghtigh se ve své přednášce o mezinárodních vztazích, kterou pronesl 13. prosince 1967 v Ústa-

vu pro mezinárodní politiku a ekonomii v Praze, představil jako výrazný stoupenec tzv. nových přístupů ke studiu této problematiky. Zdůraznil je již úvodem proti přístupům tradičním, mezi jejichž

typické představitele zařazuje například jednoho z vedoucích autorů v tomto oboru, H. J. Morgenthaua.

Zatímco tradiční přístup vychází z určitých celkových teoretických koncepcí, jako jsou například moc, systém, je zaměřeni prof. Goormaghtigha na jedné straně mnohem skromnější, neusiluje o ucelenou teorii či vědeckou disciplínu mezinárodních vztahů, na druhé straně však klade studiu mezinárodních vztahů nesmírně náročný úkol — musí se stát skutečně vědeckým. To znamená zkoumání konkrétní problematiky mezinárodních vztahů nejnovějšími metodami scientismu, promítajícího se zvláště v behaviorismu zaměřeném na chování států i dalších činitelů mezinárodních vztahů. Vědeckost má být zajištěna především mikrovýzkumem, který se opírá o kvantitativní metody i využití moderních výpočetních strojů. Tak má být umožněna verifikace i vytváření určitých modelů. Zvláštní význam přisuzuje zkoumání komunikačních vazeb a prostředků a obsahové analýze. Přínos tohoto přístupu spa-

tňuje i v tom, že se tak vytváří pevná základna zjištěných a ověřených dat, která může sloužit i dalším vědcům. Příkladem je výzkum mezinárodních organizací, který právě Carnegiova nadace rozvíjí a podporuje.

Jeden z problémů vidí nejen v tom, že tyto nové přístupy vyžadují, aby se badatel ve svém vzdělání zaměřil i na dosud opomíjené oblasti, zvláště na matematiku či dokonce kybernetiku, ale i v tom, že zde také vzniká určitý nový jazyk, kterému stoupenci tradičních přístupů těžko rozumějí a samozřejmě mu i těžko přicházejí na chuť.

Teprve na těchto základech vidí prof. Goormaghtigh předpoklad pro další pokrok studia mezinárodních vztahů, přiznává však i perspektivu a užitečnost dalšího stupně, totiž vytvoření částečných teorií i možnost spojení s dosavadním tradičními přístupy, což by vedlo k syntetičtějšímu a zároveň vědeckému zachycení problematiky mezinárodních vztahů.

Vladimír Soják

20 LET POLSKÉHO ÚSTAVU MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Ve dnech 29. a 30. listopadu 1967 oslavil *Polski Instytut Spraw Międzynarodowych* dvacet let svého trvání. Tomuto významnému jubileu věnoval vědeckou konferenci o teoretických problémech výzkumu mezinárodních vztahů a slavnostní zasedání za účasti představitelů Polské sjednocené dělnické strany a vlády Polské lidové republiky.

Slavnostní zasedání se konalo v Sloupové síni polského Sejmu za účasti členů předsednictva ÚV PSDS, tajemníka ÚV Zenona Kliszky, ministra zahraničních věcí Adama Rapackého a dalších významných stranických a vládních představitelů. Zasedání byli také přítomni členové varšavského diplomatického sboru, polští vědci a publicisté a delegace bratrských ústavů mezinárodních vztahů ze socialistických zemí: Institut mirovoj ekonomiki i meždunarodnych otnošenij z Moskvy, Institut für Zeitgeschichte z Berlína, Institut za medjunarodnu politiku i pri-

vredu z Bělehradu, katedry mezinárodních vztahů Marxovy university z Budapešti a ÚMPE z Prahy.

Na zasedání promluvil ředitel PISM dr. Adam Kruczkowski o dvaceti letech činnosti ústavu. Práci ústavu velmi pozitivně ocenil v delším projevu ministr Rapacki, který pak předal vyznamenání některým zasloužilým pracovníkům ústavu. Na závěr zasedání pronesli pozdravné projevy vedoucí delegací bratrských ústavů ze socialistických zemí.

Slavnostnímu zasedání předcházela dvoudenní vědecká konference, věnovaná mimořádně závažnému tématu: teoretickým problémům výzkumu mezinárodních vztahů. Již samo rozhodnutí věnovat při oslavách dvacetiletí ústavu pozornost těmto nesmírně složitým problémům svědčí o tom, že ústav v oblasti konkrétního výzkumu mezinárodních vztahů dosáhl určitých úspěchů a určité mety. Teprve po dosažení určité úrovně pocituje vý-